

[Československo - minulost a dnešek]

Ladislav Hejránek

This serves as a preparation for the final document:

[Československo – minulost a dnešek](#)

jedná se o přípravu k tomuto výslednému dokumentu:

[Československo – minulost a dnešek](#)

◆ článek | přípravné poznámky, česky, vznik: 1992 ◆ poznámka: rukopis

◆ article | preparatory notes, Czech, origin: 1992

[Československo – minulost a dnešek] [1992]

Leuven; text pro TIMES – Educ. Suppl.

1. Reformace, v duchu středověkého realismu, ale s navázáním na SZ. Příklad: chápání pravdy ne jako shody myšlení s tím, co je, ale jako nejvyšší normy všeho myšlení, ale i jednání a vůbec celého života.
2. Po 200letém válčení často proti přesile už nikdo neměl chuť se do nových bojů pouštět, a tak se stalo, že poměrně nevelká bitva na Bílé hoře u Prahy znamenala víc, než bylo lze odhadovat. Zemi ovládli cizinci, zahájen byl teror, většina šlechty a inteligence (duchovních) emigrovala, 27 příslušníků centra odporu (většinou šlechtici) byli pro výstrahu popraveni. Národ tak přišel o šlechtu i o inteligenci a byl postupně rekatolizován tvrdými protireformačními metodami. Česky mluvil už jen lid na venkově, tj. nevolníci.
3. S nástupem osvícenství sice přišly úlevy a posléze zrušení nevolnictví, dokonce i něco náboženského uvolnění (Toleranční patent), ale zároveň byla zahájena silná centralizační a tím i germanizační politika. Nicméně možná právě tento tlak vyvolal hnutí národního probuzení. Inteligence, která už ani dobře česky neuměla anebo již čeština prostě nestačila, když bylo třeba něco formulovat, se pokusila (úspěšně) nejen o vzkříšení jazyka a národního cítění, ale vracela se k slavné české minulosti a znovuobjevovala zapomenutá slova, ustanovovala nová a posléze učinila ze zastaralého a velmi zjednodušeného jazyka moderní češtinu, schopnou vyjádřit vše i ve vědách. České botanické názvosloví je jedno z nejkrásnějších na světě, chemická terminologie je příkladná svou přísnou logičností atp. Obnoven byl život slovesného umění, měli jsme štěstí na básníka obrovských kvalit Máchu.
4. Brzo následovalo také obnovení politického a zejména národního sebevědomí. A začali se také dělit, rozdělovat duchovně. Významnou úlohu splnil novinář K. Havlíček, ačkoliv jeho hlavní působnost mohla trvat jen několik let. Byl vlastně první z významných, kdo se inspiroval situací v Anglii, kde nějaký čas pobyl. Jeho chápání demokracie bylo ovlivněno právě odtud. Na něho a na jeho učitele Palackého pak mohl významně navázat Masaryk, profesor filosofie a sociologie na ohnovené české Karlově univerzitě, později významný politický obhájce, českých a slovenských národních zájmů v průběhu 1. světové války, obnovitel samostatného státu a první prezident ČSR. Rozkvět hospodářský a kulturní – vědy, umění atd.
5. Dědictví Rakouska však zatěžovalo i nový stát, zejména v tom, že občané nedorostli úrovni nezbytné pro pravou demokracii. Mnozí byli zatíženi obrozeneckým nacionalismem a nedovedli se ho v nové situaci zbavit. Víc než 3 miliony Němců se nemohli cítit dost doma ve státě, kde ztratili hegemonii a kde dokonce byli tolerováni jen jako hosté, v minulosti příslí. To nahrávalo jejich vlastnímu nacionalismu a odporu k novému státu, který nemohli považovat za svůj, a pomáhalo to je vehnat do náručí extrémních živlů, které se opíraly o nacistický převrat v Německu. Dny demokratické republiky a svobodného rozvoje byly sečteny. Mnichov, okupace.
6. Po Mnichově byla Německem zabrána okrajová území, kde bylo hodně Němců, a ze zbytků českých zemí byl posléze vytvořen tzv. Protektorát Čechy a Morava. Slováci naproti tomu se odtrhli, vytvořili samostatný profašistický stát pod Německou ochranou a zabezpečili si tak s výjimkou posledních měsíců války jakýsi ostrov relativního klidu. A protože to byl od dob Sámovy říše jejich první samostatný stát, vzpomínají ještě dnes jeho zakladatelů bez ohledu na jejich kolaboraci s hitlerovským Německem. (To pochopitelně velice provokuje a irituje Čechy.)
7. V době mezi válkami se československá politika opírala především o spojení s demokratickými velmocemi, Francií a Velkou Británií. V Mnichově se však tyto velmoci zřekly své odpovědnosti za osudy nejen Československa, ale vůbec celé střední Evropy. V této politice pak pokračovaly (spolu s USA) i po válce, kdy poražené Německo bylo rozděleno, a kdy byla rozdělena i Evropa, přičemž

Československo, Polsko, Maďarsko, Rumunsko atd., spadlo do sovětské sféry vlivu a moci. Pro tyto malé země to znamenalo víc než 40 let sovětské komunistické dominace. Ta přinesla některé na první pohled pozitivní výsledky, ale dlouhodobě jen katastrofální zaostávání ve všech směrech. Rozpad Sovětského impéria na konci 80. let ukázal a nadále ukazuje tragiku celého poválečného vývoje ve střední a východní Evropě, jejíž dosah stále není ještě změřen.

8. Oslabení až likvidace potenciálního obrodných a obnovených sil v těchto zemích při současném obrovském zvýšení nejrůznějších nároků, ale i nebezpečí činí další rozvoj demokratických prvků a struktur dosti nejistým. Ještě dlouho bude trvat převládající nejistota a často vyslovený chaos v mnoha směrech. Pomoc ze strany západních zemí je mnohem nesnadnější a pokud jde o odhadnutelné výsledky neprůhlednější než byla zejména americká pomoc Evropě po válce. Už proto, že tehdy devastace všeho života netrvala tak dlouho jako nyní. Dokonce ekonomicky, ačkoliv to je vlastně poměrně jednodušší z problémů, které před touto částí Evropy stojí, je způsob pomoci těmto zemím i jejich přechodu na tržní systém, nejasný a nevyzkoušený. Pokud jde o obnovu (politického) občanství, mravní, duchovní, ale i technickou atd., půjde o termíny nejspíš přesahující život jedné generace.